

De veilige school?

U herinnert het zich vast nog wel: de schietpartij op ROC de Leijgraaf in Veghel in 1999. Een deelnemer van Turks-Koerdische afkomst schoot op een Turkse jongen die een relatie zou hebben met zijn zus en verwondde daarbij vier medeleerlingen en een docente. Zeker sinds deze schietpartij staat veiligheid hoog op de agenda van de meeste ROC's. Docent vroeg Henk Meendering van het Albeda College in Rotterdam hoe het staat met het veiligheidsbeleid van zijn ROC.

'Zo'n schietpartij als in Veghel hebben we hier gelukkig nog nooit meegemaakt', vertelt Henk Meendering. 'Er is bij ons op school gelukkig weinig fysiek geweld. Op het Albeda College bestaat 95 procent van de geregistreerde calamiteiten uit diefstal. Het resterende gedeelte is verbaal geweld, zoals uitschelden, discriminatie, bedreigen en pesten, en seksueel geweld. Natuurlijk nemen we alle vergrijpen serieus en proberen we de veiligheid op onze school altijd te verbeteren. Een goed veiligheidsbeleid is een must voor ROC's. Bij het opzetten van ons veiligheidsbeleid maken we gebruik van handreikingen van de Bve Raad en hanteren we een "indeling veiligheidsbeleid" die ook door veel andere ROC's wordt gebruikt. Deze bestaat uit vier aandachtsgebieden, waarvoor we de veiligheid proberen te handhaven of te vergroten.'

Locatieraad

Die vier aandachtsgebieden luiden als volgt:

1. de omgang met elkaar;
2. de omgang met calamiteiten;
3. veilige voorzieningen en het gebruik daarvan;
4. een goed leersysteem.

Een veilige omgeving ontstaat wanneer de regels duidelijk zijn, de ROC-populatie elkaars normen en waarden kent en respecteert en de betrokkenen zich verbonden voelen met elkaar en met het ROC. Meendering: 'De verbondenheid kan worden vergroot door samen afspraken te maken. Daarbij is het belangrijk te weten welke omgangsregels de deelnemers op prijs stellen. Om die in kaart te brengen, zou een beroep gedaan kunnen worden op de leerlingenraad. Omdat daar in onze sector helaas moeilijk voldoende mensen voor te vinden zijn, willen we als alternatief een locatieraad instel-

len. In de locatieraad discussiëren toezichhouders, locatiemanagers en enkele deelnemers over afspraken, veiligheid, normen en waarden. Gezamenlijk komen zij tot afspraken en omgangsregels. Als alle betrokkenen zich in de gemaakte afspraken herkennen en ze onderschrijven, is het makkelijker om die afspraken te handhaven en de omgang met elkaar daadwerkelijk te verbeteren.'

Een andere belangrijke voorwaarde voor een prettige omgang met elkaar is wederzijds respect. Door het ophangen van posters met teksten over respect wil het Albeda College hierover in gesprek komen met de deelnemers. Meendering: 'De appèlwaarde van deze posters is vrij groot. Docenten en deelnemers kunnen ernaar verwijzen om ongewenst gedrag met elkaar bespreekbaar te maken.' Binnen het Albeda College in Rotterdam is een respect-gedragscode opgesteld:

1. Respecteer je omgeving. We zitten in een fijn schoolgebouw; help ons dat zo te houden.
2. Respecteer elkaar. We gaan hier gelijkwaardig met elkaar om.
3. Respecteer de werksfeer. Er studeren veel mensen in dit gebouw; houd rekening met elkaar.
4. Respecteer afspraken. We kunnen alleen goed met elkaar werken als iedereen in de school zich aan de afspraken houdt.
5. Respecteer jezelf. Wij vinden je de moeite waard; jij toch ook?
6. Respecteer elkaars geloofsovertuiging. Je eigen geloof is niet zalmakend. Veroordeel andere religies niet.

Calamiteiten

Het tweede aandachtsgebied van het veiligheidsbeleid betreft calamiteiten. Daarbij staat de vraag centraal hoe te reageren op diverse rampen als brand, suïcide of ernstig fysiek geweld. Meendering: 'Een voorbeeld. Wanneer we als school te maken krijgen met fysiek geweld, stellen we op de eerste plaats de aanpak van de dader centraal. Soms moet meteen de politie worden ingeschakeld. Daarnaast kan het ROC aanvullende maatregelen nemen, zoals een gesprek tussen de dader en iemand van school, de klas, de ouders of de politie. Ook het opleggen van een taakstraf of schadevergoeding behoort tot de mogelijkheden. Tot slot kan de delictpleger geschorst, herplaatst of zelfs verwijderd worden.'

Uiteraard is er niet alleen aandacht voor de dader, maar ook voor het slachtoffer. Meendering: 'Een calamiteit kan een slachtoffer ernstige schade toebrengen. De school moet de gevolgen daarvan serieus nemen. Slachtofferhulp of andere professionele hulpverlening kan nodig zijn. Bij zeer ernstige gevallen, denk bijvoorbeeld aan een schietpartij, kan ook opvang voor omstanders van belang zijn. Deze zal vooral bestaan uit psychologische begeleiding. Gesprekken in de klas kunnen daar deel van uitmaken.'

Uiteraard dient ook het personeel te weten hoe adequaat te handelen bij een ernstig incident. Daarom moeten er op school protocollen aanwezig zijn, waarin beschreven staat wat te doen in het geval van calamiteiten. In sommige gevallen stelt de Arbo-wet een calamiteitenplan verplicht. Zo dient iedere school een draaiboek te hebben voor de ont-ruiming van elke locatie.

Het Albada College registreert alle incidenten waarvan melding is gemaakt. Hiervan wordt verslag gedaan aan de directie, die daarna het beleid aan-scherpt of de noodzakelijke voorzieningen treft. Meendering: 'Registratie van calamiteiten is nood-zakelijk om het onderwerp uit de taboesfeer te halen. Wil je goed kunnen reageren op calamiteiten, dan moet je precies weten wat er kan gebeuren. Is dat eenmaal bekend, dan kun je ook beter probe-ren calamiteiten te voorkomen.'

Veilige voorzieningen

Om ervoor te zorgen dat iedereen zich binnen de school veilig voelt, heeft het Albada College toe-zichthouders aangesteld. Zij zijn in bezit van het diploma Basiscursus Beveiliging en hebben een EHBO-diploma. Ook zijn ze erop getraind onder-scheid te maken tussen de deelnemers en ongenode gasten, zodat de laatsten het schoolgebouw niet inkomen. Bovendien hebben ze de taak afspraken te handhaven en met deelnemers in gesprek te raken. Meendering: 'De toezichthouders worden vanaf de introductieperiode betrokken bij de deelnemers. Zij vertellen de leerlingen dat ze er niet alleen zijn om toe te zien op hun gedrag, maar ook om ze de helpende hand te bieden. De deelnemers moeten dan ook niet schromen een toezichthouder aan te spreken en om hulp te vragen.'

Met het instellen van toezichthouders alleen ben je

er overigens niet, benadrukt Meendering. 'Ook de inrichting van het gebouw bepaalt of deelnemers zich er veilig voelen of niet. Grootschaligheid is de meeste ROC's niet vreemd. Ons hoofdgebouw her-bergt maar liefst zo'n 4500 deelnemers en bijna 500 personeelsleden. De kans bestaat dat de deelne-mers zich door die massaliteit verloren voelen. Daarom proberen we kleinschaligheid te organise-ren door één divisie, bijvoorbeeld Gezondheidszorg, per verdieping te huisvesten. Daardoor neemt de herkenning toe. Dat is goed, want deelnemers die op school gezien en (h)erkend worden, voelen zich meer betrokken en dat verkleint de kans op geweldsuitingen. Anderzijds is het ook niet de bedoeling het gebouw te knus in te richten. Kleine ruimtes roepen namelijk sneller agressie op dan ruim ingerichte lokalen. Aan te bevelen zijn daarom een grote hal en brede gangen. Eventuele enge plekken moeten door camerabewa-king in de gaten worden gehouden. Regelmatig

Lees verder op pagina 6

Meer weten over veiligheid?

- De Bve Raad en de KPC Groep organiseren in 2002 drie werk-conferenties rond het thema Sociale Veiligheid in de BVE-sector, waarbij aandacht besteed zal worden aan zowel de materiële als de communicatieve kant van veiligheid (www.bveraad.nl).
- De Helpdesk van het Transferpunt jongeren, school en veilig-hed biedt analyse-instrumenten, waarmee scholen kunnen 'meten' in hoeverre ze veilig zijn. De instrumenten zijn ontwik-keld voor het primair en voortgezet onderwijs, maar kunnen ook in andere settings dienstdoen (www.aps.nl/transferpunt).
- De website van het Ministerie van OCenW heeft een dossier 'veilige school'. Hierop staan rapportages van onderzoeken naar de (on)veiligheid binnen het onderwijs en informatie over de in 1995 gestarte overheidscampagne 'De veilige school' en de nieuwste campagne 'Jongeren, school en veiligheid'.
- Scholieren en personeelsleden die last hebben van discriminatie of intimidatie kunnen (anoniem) bellen met de Onderwijstelefoon (0800-1608, op schooldagen tussen 12.00 en 17.00 uur bereikbaar). Eventueel kunnen zij op basis van de Kwaliteitswet uit 1998 een klacht indienen bij de landelijke klachtencommissie voor het onderwijs. De medewerkers van de Onderwijstelefoon helpen hen op weg.

onderhoud van de lokalen en de kantine en vernieuwing van de materialen kunnen eveneens een positieve invloed hebben op het veiligheidsgevoel.' Sinds kort beschikt een van de vestigingen van het Albada College bovendien over zogenaamde tourniquets. Met behulp van een persoonsgebonden pasje komt de deelnemer via deze tourniquets het gebouw in. Bij de tourniquets staat altijd een toezichthouder die te hulp schiet als een pasje weigert of als iemand zijn pas is vergeten. Doordat de deelnemer even moet inhouden om binnen te komen, wordt hij gezien. Zijn anonimiteit is niet langer gewaarborgd, waardoor de kans op diefstallen en geweldsincidenten is afgenomen. Meendering: 'Vóór de plaatsing van de tourniquets was de betreffende vestiging zo lek als een mandje. Buitenstaanders hadden makkelijk toegang tot het gebouw en waren regelmatig betrokken bij incidenten. Sinds de plaatsing van de tourniquets is daar gelukkig een eind aan gekomen.' Om beter in kaart te brengen wat deelnemers vinden van de veiligheid van het gebouw, vullen deelnemers van het Albada College regelmatig enquêtes in die deel uitmaken van het kwaliteitstoetsingssysteem.

Een goed leersysteem

Het laatste aspect van het veiligheidsbeleid is het belangrijkste: het leersysteem. 'Dat raakt de kern van het primaire proces van het onderwijs en roept

essentiële vragen op', aldus Meendering. 'Langs welke weg wil de school de deelnemers opleiden? In hoeverre heeft de deelnemer daar zelf wat over te zeggen? Wij geloven dat een klassikaal systeem, waarbij de deelnemer gestuurd wordt en waarbij er nauwelijks of geen beroep gedaan wordt op zijn zelfstandigheid, de deelnemer eerder aanzet tot vervelend gedrag dan een stelsel dat deelnemers aanspreekt op hun eigen verantwoordelijkheid. Daarom kiezen wij voor een werkwijze waarbij deelnemers actief bezig zijn met hun eigen leerproces. Een deelnemer die weet waarom hij bepaalde dingen doet, zal niet zo snel problemen veroorzaken. Hij voelt zich meer verantwoordelijk, ook voor zijn leeromgeving, en zal eerder andere leerlingen corrigeren. De veiligheid in de school is daarbij gebaat.'

KEES VAN NIEKERK

Henk Meendering is verbonden aan het Albada College in Rotterdam als hoofd huisvesting bij de divisie Gezondheidszorg, Welzijn, Dienstverlening en Voeding. In die hoedanigheid is hij verantwoordelijk voor huisvesting, facilitaire zaken en veiligheid. Ook maakt hij deel uit van de landelijke Stuurgroep Veiligheid en Geweld in de BVE.

ON SITE

Vernieuwing zorgstelsel

Het Ministerie van VWS wil via de nieuwe site www.zorgaanzet.nl de discussie over de zorgstelselvernieuwing stimuleren door het publiceren van feiten en meningen en het organiseren van debatten. Op deze website vindt u dan ook uitgebreide achtergrondinformatie, nieuws, documentatie, een agenda en links op het gebied van de vernieuwing van het zorgstelsel. Ook biedt de site u diverse mogelijkheden om mee te discussiëren, al wordt daar

door de sitebezoekers weinig gebruik van gemaakt. Misschien vanwege de wel heel hoge 'ingewikkeldheidsgraad' van de onderwerpen? Niet iedereen kan immers zomaar meepraten over 'nut en noodzaak van het Budgettair Kader Zorg'.

Lichaamstaal

U heeft het vast wel eens meegemaakt: u vermoedt dat een leerling liegt. U vraagt hem of hij zijn huiswerk heeft gemaakt, en terwijl hij u met zijn woorden daarvan wil overtuigen, zegt zijn lichaamstaal iets heel anders.

Hij kijkt weg als u hem aankijkt, vertoont schrikachtig gedrag en zit voortdurend aan zijn gezicht te frunniken. Allemaal indicatoren van het feit dat uw leerling u misschien wel voor de gek zit te houden. Veroordeel hem echter niet te snel, want ook lichaamstaal is voor verschillende uitleg vatbaar. Wilt u uw kennis van lichaamstaal vergroten, neem dan eens een kijkje op www.lichaamstaal.nl.

Op de koffie

Even een verloren moment achter de computer? Neem

dan eens een kijkje bij www.vrouwonline.nl/opdekoffie. Op deze site kunt u kletsen over van alles en nog wat, van uw geloof in reïncarnatie en de helende werking van reiki tot en met uw tweede hypotheek en het bedrog van uw partner. Wilt u liever discussiëren over aan uw vak verwante zaken, dan is het prikbord van de verpleegkunde startpagina een aanrader (www.verpleegkunde.pagina.nl). Hier vindt u onder meer discussies over leerlingbegeleiding, periodieken en de CAO.